

Alles over bieten

Levine de Zinger

SID Nijkerk, 7 december 2022

1

Mentimeter

- scan QR-code of:
- ga naar: **www.menti.com**
- gebruik de code: **314 9513**

Alles over bieten

2

Is dit nieuw?

Bron: Pfitzer (2020)

3

Verskillende oorzaken leiden tot gelijkende symptomen

Bron: Pfitzer (2020)

4

'Nieuwe' ziekten en plagen & klimaatverandering

Migratie Zuid-Europese soorten door warmere winters

Meer generaties per jaar

Vervroegde start van levenscyclus, die sneller verloopt

Invasieve exoten uit andere werelddelen

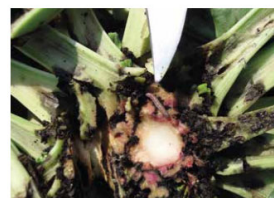
5

Inhoud

- bietenmot
- laagsuikergehalte ziekte (SBR)
- schildpadtor
- ...?

Ertragsminderung und Zuckerverlust durch Klimawandel

Dieses Jahr wird sich als jenes mit den grössten Schwankungen beim Zuckergehalt und Ertrag in die Reihe der schlechten Rübenjahre einreihen. Dazu kommt ein massives Auftreten von Schädlingen wie Blattraupen, Zikaden, Spinnmilben und wiederum die Rübenmotte, welche zum Teil massive Schäden verursacht hat. Gegen das zumeist trockenheitsbedingte Auftreten der meisten Schadorganismen gibt es leider keinen präzisen „Warndienst“ und auch vielfach keine Insektizidstritzung mit Erfolgsgarantie. Der Einsatz von bewilligungspflichtigen Insektiziden ist deshalb vielfach wenig zielführend und so sind es meist einzig vorbeugende Massnahmen, welche etwas Linderung gegenüber einem Massenaufreten versprechen.

Larve der Rübenmotte

Vergilbte Blätter nach Zikadenbefall in Ins (BE)

2015 ein Extremjahr mit Auftreten von exotischen Schädlingen

Anfangs zu mild, dann zu nass, gefolgt von extremer Hitze und Niederschlagsmangel bis in den Winter hinein. So kann das vergangene Jahr witterungsmässig umschrieben werden. Meldungen von Schadaufreten in bisher nicht gekanntem Ausmass sind dazu eingegangen. So hatten Rübenmottenlarven, Spinnmilben oder die Rhizopus-Pilzfäule, welche erstmals bei uns in grösserem Stil auftrat, ebenso Schäden verursacht, wie das Rübenkopffälchen.

Bron: Der Rübenpflanzer (2016 & 2019)

6

Belang van herkenning

	in Nederland in bieten?	schadelijk?	diagnostiek meldingen
bietenmot	ja	ja (+)	enkele, zomermaanden
laag suikergehalte-ziekte (SBR)	nee	ja (++)	geen
schildpadtor	ja	nee	enkele, voorjaar

7

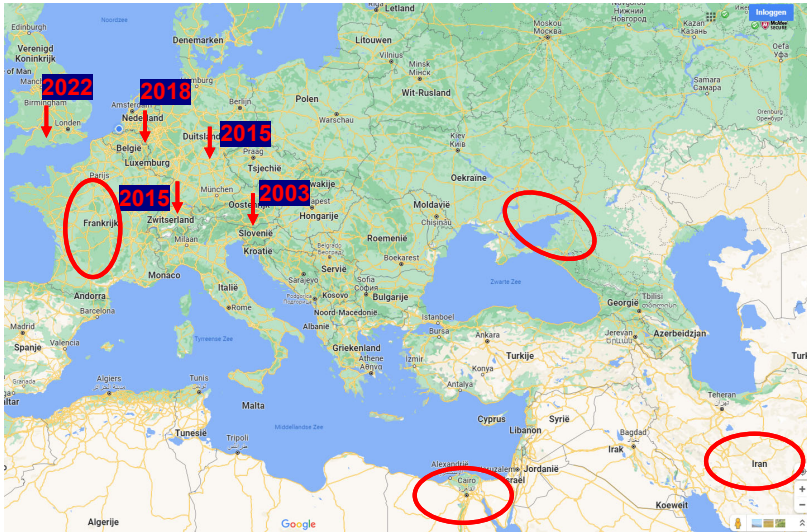
Aantasting door bietenmot-rups

- **officiële naam:**
  - Bietzandvleugeltje
- **warme droge zomers**
- **rupsen vreten in bladstelen en kop**
- **wortelrot**
- **opbrengstderiving:**
  - afname tot 1,5% suikergehalte (absoluut)
  - afname wortelopbrengst 15%

8

Verspreiding bietenmot

- oorspronkelijk:
  - Zuidoost-Europa

9

Verspreiding bietenmot 2007-2017

Bron: waarneming.nl

10

Verspreiding bietenmot 2018

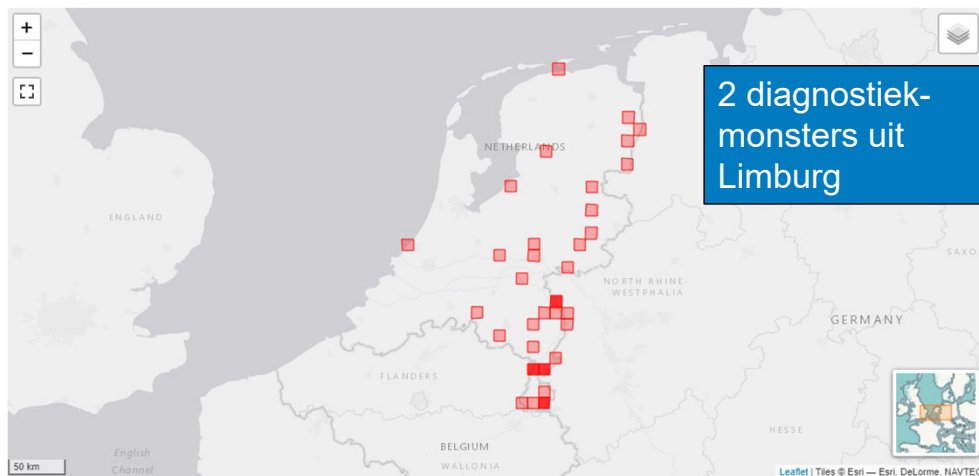

Bron: waarneming.nl

11

Verspreiding bietenmot 2019

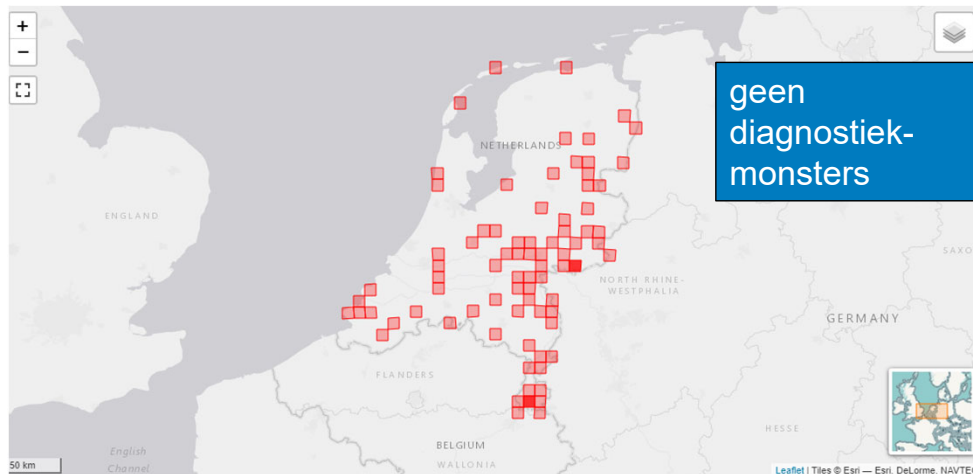

Bron: waarneming.nl

12

Verspreiding bietenmot 2020

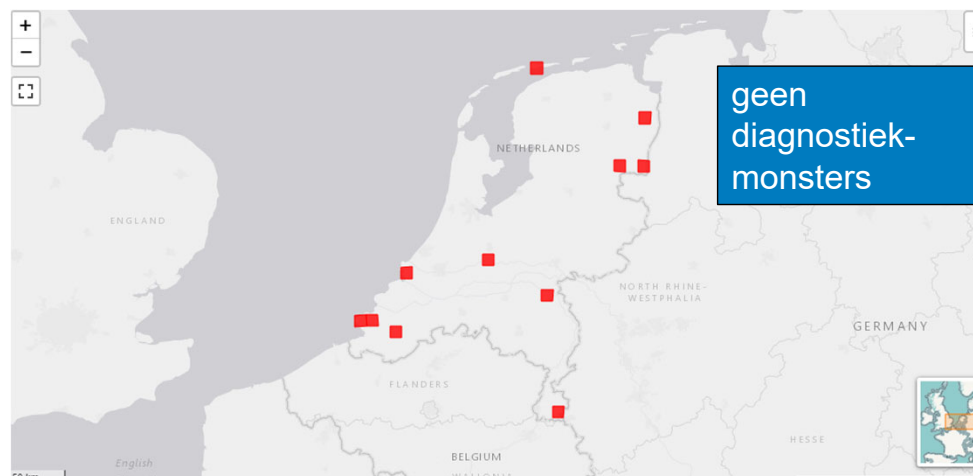

Bron: waarneming.nl

13

Verspreiding bietenmot 2021

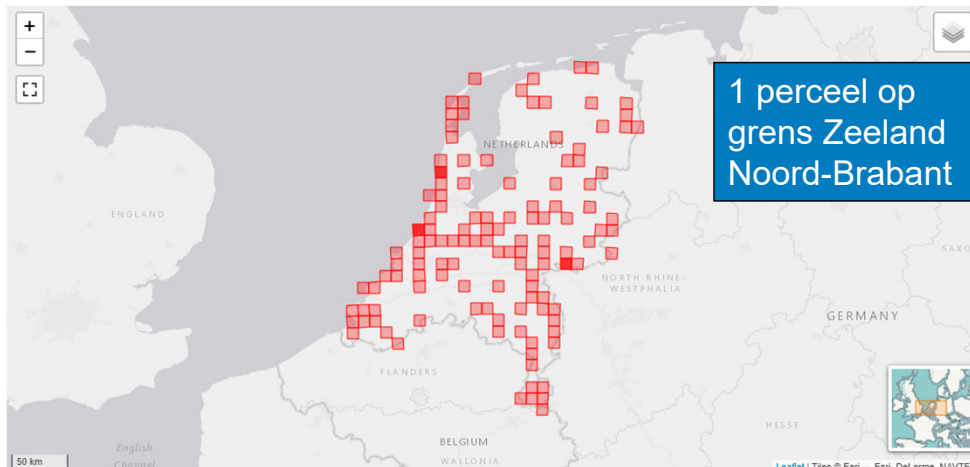

Bron: waarneming.nl

14

Verspreiding bietenmot 2022

Bron: waarneming.nl

15

Verspreiding bietenmot

- motten vliegen v.a. juli t/m eind september

Scrobipalpa ocellatella

Bron: waarneming.nl; fotograaf: Ferry Duyvelaar

Bron: waarneming.nl

16

Symptomen bietenmot

- aangetaste hartbladeren

17

Symptomen bietenmot

- aangetaste hartbladeren
- spinseldraden en uitwerpselen

18

Symptomen bietenmot

- aangetaste hartbladeren
- spinseldraden en uitwerpselen
- bruine bladstelen

19

Symptomen bietenmot

- de rups mineert bladstelen
- bladsteel open maken om ze te vinden

20

Symptomen bietenmot

- spinseldraden en uitwerpselen op bladeren
- rups vreet aan het blad

21

Symptomen bietenmot

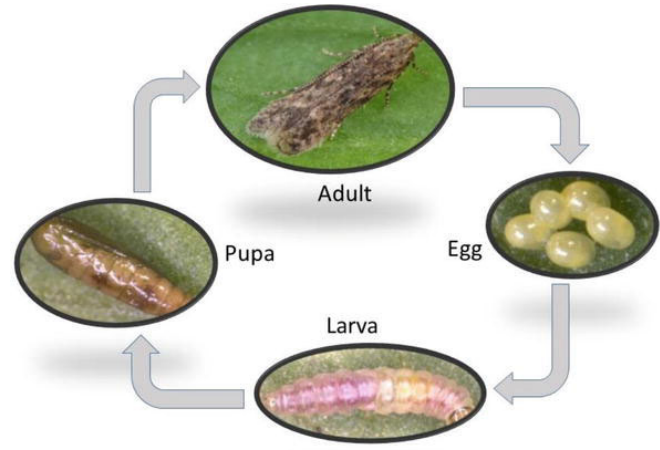
- koprot dat de gehele wortel uiteindelijk aantast
  - allerlei schimmels en bacteriën
- bewaring wordt lastiger

22

Levenscyclus bietenmot

- motjes vliegen vanaf juli het gewas in
- afzet eieren
- rups mineert in de nazomer en het najaar
- rups verpopt op het blad en in de bietenkop
- overwintering van pop in bietenkoppen

Levenscyclus andere soort
tastermot (*Tuta absoluta*)
Bron: Intechopen.com

23

Beheersing

- berekening of zware regenval ten tijde van de ei-afzet (juni)
- bladresten diep onderploegen
- rupsen worden niet geraakt bij een bespuiting

24

De ziekte SBR

- **SBR = Syndroom 'basses richesses'**
- **"laag suikergehalte"- ziekte**
- **glasvleugelcicade brengt twee soorten bacteriën over op suikerbiet**
- **suikeropbrengstderving ≈ 50%**
  - suikergehalte afname ≈ 5% (absoluut)
  - wortelgewicht afname ≈ 25%

Pentastiridius leporinus

Bron:

www.gerardlommen.nl/NatuurInBrunssum/Cicades/

25

De ziekte SBR

Bron: Pfitzer (2020)

- **symptomen:**
  - bruinkleuring van de vaatbundels in de wortel

26

De ziekte SBR

Bron: Pfitzer (2020)

- **symptomen:**
  - gebogen en vergeeld oudste bladeren
  - necrose
- **aantoonbaar met PCR**

27

De ziekte SBR

Bron: Pfitzer (2020)

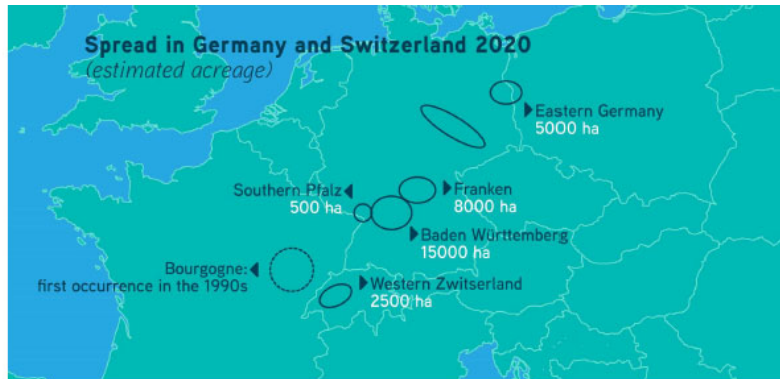
- **symptomen:**
  - **hergroei**
    - lancetvormig (spits en asymmetrisch) blad
    - lichtgeel blad

28

Verspreiding in Europa

Verspreiding ziekte SBR

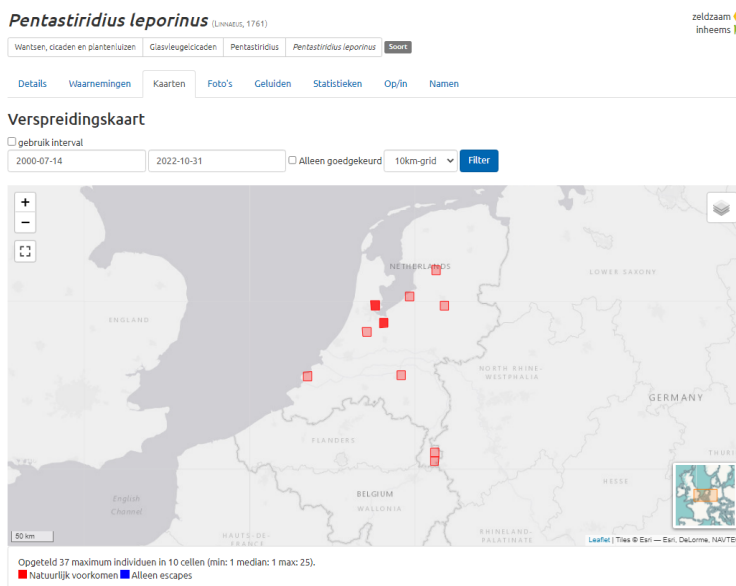
- grote toename aangetaste hectares (↑37%) Oost en Zuidwestelijk Duitsland
- SBR (nog) niet aangetoond in NL
- cicade is (nog) zeldzaam in NL

Bron: Longerstay: Spread of SBR, adapted from Pfitzer et al. (2019)

29

Verspreiding in NL

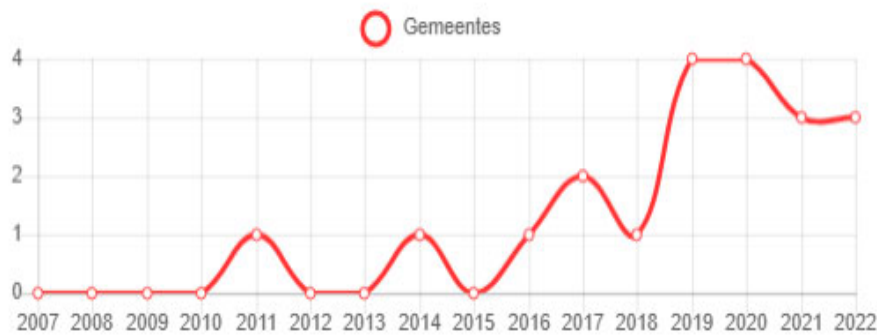
Bron: waarneming.nl

- cicade is (nog) zeldzaam in NL
- cicade zelf doet geen schade
- de ziekte SBR (nog) niet aangetoond in NL

30

Verspreiding cicade

- toename waarnemingen van de cicade in natuurgebieden in NL
- in drasland, waardplant: riet

Bron: waarneming.nl

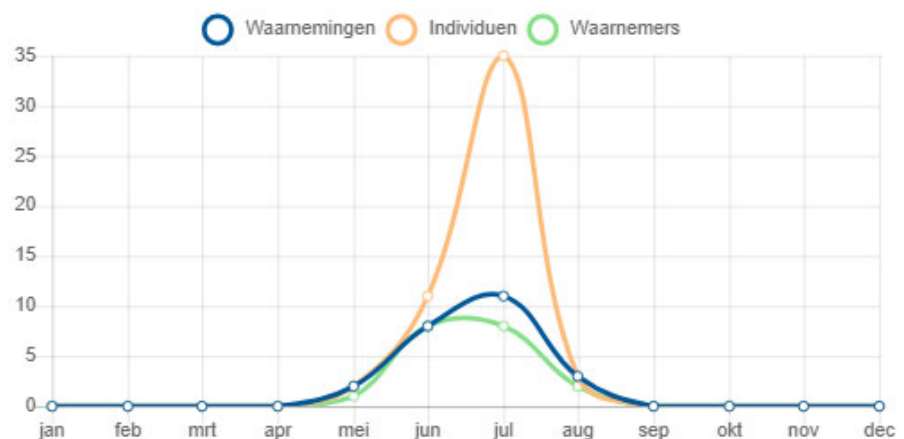
31

Verspreiding cicade

- waarnemingen volwassen cicades vanaf april tot september

Bron: Pfitzer (2020)

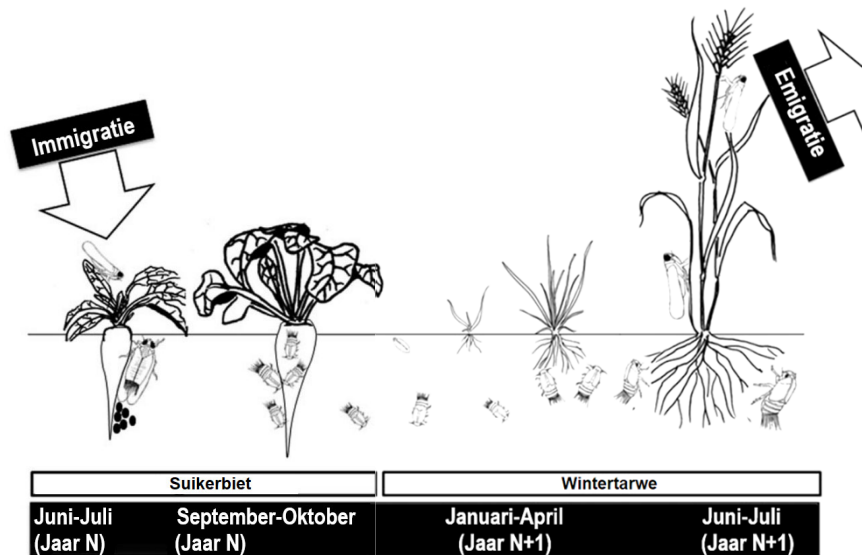
Bron: waarneming.nl

32

Levenscyclus cicade

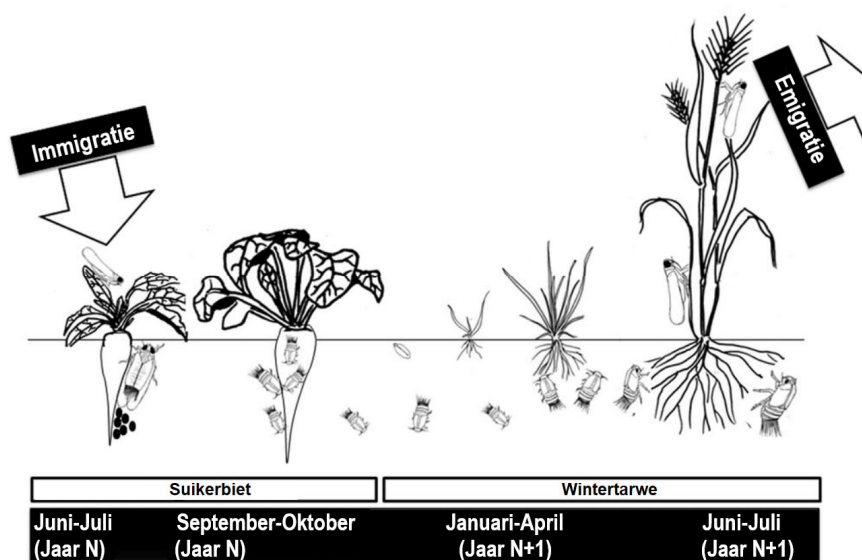
- cicade vliegt in juni-juli in de bieten
- ei-afzet in de bodem van suikerbieten perceel
- na oogst blijven de nymphen achter in de bodem

Bron: Aangepast van Bressan (2011)

33

Levenscyclus cicade

- overwintering in bodem als nymph
- ontwikkeling tot adult op tarwe in het volgende voorjaar
- cicades verspreiden naar bieten in de zomer

Bron: Aangepast van Bressan (2011)

34

De biet wordt ziek via verschillende routes

- **overdracht bacterie op bietenplant:**
  - adulten voeden zich aan bietenblad
  - nymphen voeden zich aan de wortels van de biet
- **overdracht van bacterie in cicade:**
  - persistent
  - via adult > ei > nymph
  - opname door nymph via de wortels van zieke suikerbieten

35

Beheersing

Nymph glasvleugelcicade leeft +/- 6 maanden in de bodem
Bron: Pfitzer (2020)

- **bouwplan**
  - geen wintertarwe voor of na de bieten
  - gerst in plaats van wintertarwe (80% afname)
  - zwarte braak
  - bladrammenas en gele mosterd zijn geen waardplanten
- **NKG (30% afname)**
- **waardplanten verwijderen**
- **tolerante rassen**

36

Aantasting door schildpadtor

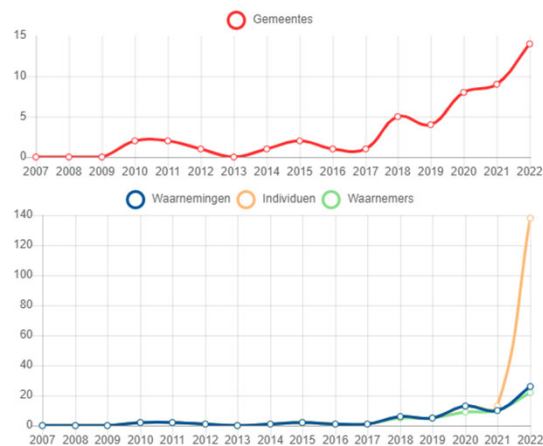
- aantasting van het blad
  - venstervraat
- voorjaar eieren en larven op bieten
- richting zomer meer adulten

37

Verspreiding schildpadtor

- geleidelijke toename van waarnemingen vanaf 2009

Bron: waarneming.nl

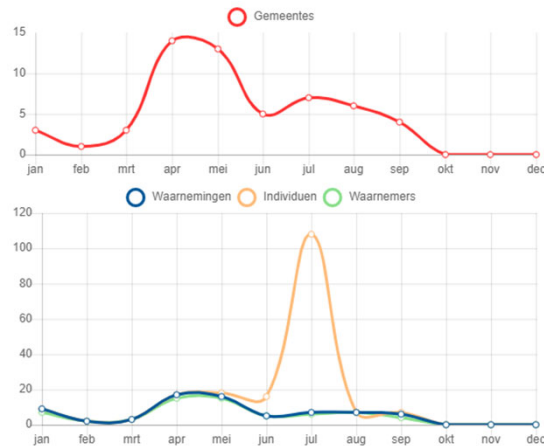

38

Verspreiding schildpadtor

■ waarnemingen adulten:

- maart-oktober
- piek in juli

Bron: waarneming.nl

39

Symptomen schildpadtor

- in het voorjaar eieren en larven op de bieten

40

Symptomen schildpadtor

- (vele) kleine vensters in de bladeren

41

Symptomen schildpadtor

- (vele) kleine vensters in de bladeren

42

Symptomen schildpadtor

- vele kleine vensters in de bladeren
- groeien stuk > gaatjes

43

Beheersmaatregelen schildpadtor

- aantasting leidt niet tot opbrengstderving
- bestrijden niet noodzakelijk

44

Samenvatting

- symptomen van 'nieuwe' ziekten en plagen zijn te verwarren met de symptomen van bekende ziekten en plagen
- stuur monsters in naar diagnostiek bij twijfel van aantasting door de bietenmot
- ook tijdens het bladschimmelseizoen zijn er schadelijke insecten actief op het bietenperceel

45

Stichting IRS

Postadres Postbus 20
4670 AA Dinteloord

Bezoekadres Kreekweg 1
4671 VA Dinteloord

Telefoon +31 (0)165 516 070
E-mail dezinger@irs.nl

irs@irs.nl
www.irs.nl

www.twitter.com/IRS_suikerbiet
www.youtube.com/IRStelevisie
www.facebook.com/StichtingIRS

Bedankt voor je aandacht!

46